

*Кудрявцева Н. С.,
доктор філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та практики галузевого перекладу
Херсонського національного технічного університету*

ЛІНГВІСТИЧНА ВІДНОСНІСТЬ І МОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ: ПЕРЕГЛЯД ПИТАННЯ ПРО ВПЛИВ МОВИ НА МИСЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ СТУДІЙ

Анотація. Стаття містить огляд результатів сучасних¹ досліджень, пов'язаних із проблематикою лінгвістичної відносності – теорії про те, що мова впливає на спосіб нашого сприйняття і розуміння світу. У контексті перекладознавства зазначена теза традиційно піддавалася критиці, адже узвичаєне розуміння релятивістського принципу як повної детермінації мовою людського мислення веде до логічного заперечення можливості перекладу як такого. У цій статті систематизовано останні здобутки когнітивно-релятивістського проекту з метою дослідження того, якою мірою зумовлені мовою розбіжності в концептуалізації обмежують повний переклад і які саме концептуальні «пробіли» не піддаються відтворенню. Упевненість у можливості повного перекладу покладається на здатність до викриття тих базових компонентів думки, які можна транслювати від однієї мови до іншої без суттєвих втрат. Саме відповідність базових уявлень про референтів, події та стани, на протигагу їх 1) категоризаціям, пов'язаним із ними, 2) асоціаціям (включно з тими, що виникають на тлі 3) етимологічних значень), 4) специфічним граматичним конструкціям і 5) прагматичним значенням, становить підґрунтя концепції повної перекладності і дає змогу оцінювати переклади як еквівалентні оригіналам. Пропонована типологія мовнозалежних концептуальних розбіжностей (1–5) постає особливо інформативною для висвітлення тієї міри, якою численні відмінності в деталізації таких базових уявлень виявляються дійсно важливими в перекладі з різних мов. Адже покликані здолати зазначені труднощі студії в царині лінгвістичної майже не торкаються проблеми мовно-культурної зумовленості стилю, що цілком може бути перспективною подальших досліджень.

Ключові слова: лінгвістична відносність, проблема перекладності, категоризація, етимологічні значення, прагматичні значення.

Постановка проблеми. Результати досліджень у галузі лінгвістичної відносності, також відомої як гіпотеза Сепіра – Ворфа, мають виняткове значення для теорії та практики перекладу. Адже визнання можливості впливу на мислення несумірних мовних структур означає, що повний переклад є навряд

чи здійсненним. Своєю чергою, питання, пов'язані з проблемою перекладності, становлять невід'ємний аспект сучасного релятивістського проекту, оскільки вирішення їх у той чи інший конкретний спосіб може слугувати окремою підставою для підтвердження або, навпаки, спростування тези про істотну відмінність поняттєвих систем різних мов.

Опоненти лінгвістичного релятивізму надають вирішенню проблеми перекладності показового значення, стверджуючи, що визнання радикальної відмінності поняттєвих систем, притаманних різним природним мовам, передбачає визнання неможливості перекладу з однієї мови на іншу [15, с. 311].

Метою статті є аналіз результатів новітніх досліджень релятивістського спрямування в контексті окресленого питання про проблематичність перекладу, аби з'ясувати, наскільки значущим є зафіксований цими розвідками вплив мови на мислення і чи дійсно зумовлені мовою поняттєві розбіжності можуть створювати суттєві завади під час перекладу з різних мов.

Виклад основного матеріалу. З огляду на висновки сучасних досліджень за темою лінгвістичної відносності, що так чи інакше розглядають переклад з однієї мови іншою [1; 2; 3; 5; 9, с. 110–119; 14; 17], нам видається логічним систематизувати дотичні розбіжності в концептуальних структурах між оригіналом і перекладом з огляду на відмінності в 1) категоризації, 2) асоціаціях, 3) етимологічних значеннях, 4) граматичних конструкціях і 5) прагматичних значеннях, що виявляють залежність від своєрідних особливостей різних природних мов.

З відмінностями в категоризації (1) пов'язується керівне положення когнітивної лінгвістики, що мова відображає структури мислення, і відповідні мовні структури репрезентують конвенційні способи кодування концептуальних структур [10, с. 98]. З цього походить, що вживання конкретної мовної структури представляє певний особливий спосіб того, як саме ми категоризуємо світ. Зауважимо, що задовго до появи зазначеної тези Б. Ворф дійшов такого висновку, ствердивши, що «ми розтинаємо природу в напрямі, підказаному нашою рідною мовою <...> виокремлюємо в світі явищ ті чи інші категорії і типи зовсім не тому, що вони <...> самоочевидні <...> а тому, що ми учасники згоди, яка приписує таку систематизацію» (пер. наш – Н. К.) [20, с. 213].

Яскравим прикладом відмінностей цього типу буде запропоноване С. Левінсоном розрізнення вбудованої, відносної та абсолютної систем орієнтації в просторі² [16]. У той час як європейським мовам притаманна категоризація просторових відношень за всіма визначеними типами, мова цельталь (Мексика) характеризується повною відсутністю відносної референції, унаслідок чого носії цієї мови не здатні проєціювати «праву» і «ліву» частини свого тіла на неістоти і, відповідно,

¹ До сучасних належать дослідження так званої «другої хвилі» релятивізму, що почалася в 1990-і рр. і пов'язується з розвитком когнітивної парадигми в мовознавстві, а також накопиченням значного емпіричного доробку, що дозволяє сьогодні говорити про лінгвістичну відносність як про масштабний когнітивно-антропологічний проект, або навіть окрему «парадигму» мовознавчих досліджень [див. 4]. Огляд цих досліджень див. у [12].

² Убудована (intrinsic) система орієнтації в просторі передбачає, що орієнтир (ground) у просторі може становити будь-який об'єкт, форма якого визначає відповідні осі координат. Наприклад, у реченні *Людина знаходиться перед деревом* таким орієнтиром виступає дерево, в якого мовець розрізняє передню, задню, нижню, верхню і бокові сторони. У відносній (relative), або егоцентричній, системі орієнтир збігається зі спостерігачем, співвідносячи всю систему з його розташуванням у просторі: наприклад, *Людина знаходиться ліворуч від дерева*. Абсолютна, або геоцентрична, система характеризується опорою на фіксовані осі координат, які в більшості випадків визначаються на підставі сторін світу: наприклад, *Людина знаходиться на сході від дерева*.

не розрізняють праворуч та ліворуч, енантіоморфи (дзеркальні зображення), а також східний і західний напрями, які використовуються в абсолютній системі [7; 8]. Носії мови цельталь послуговуються так званою системою «uphill/downhill» (дослівно: вгору по схилу/вниз по схилу), де орієнтиром для просторової референції виступає «головна гора» – найвизначніша риса місцевого ландшафту, а звичним нам категоріям «праворуч» і «ліворуч» і, відповідно, «захід» і «схід» відповідає одна єдина категорія «поперек». Отже, доволі проблематичним виявляється переклад мовою цельталь будь-яких висловлювань, що містять не тільки подібні позначення, а і вказівки на рух за чи проти годинникової стрілки, не кажучи вже про метафори, що задіюють відповідні просторові категорії як домен-джерело.

Іншим промовистим прикладом міжмовних відмінностей у категоризації є описана Д. Слобіном [17] ситуація, коли конкретна мова змушує мовців звертати увагу на певні аспекти тієї чи іншої події, аби уможливити її кодування цією мовою: якщо англійська спонукає до категоризації розташувань об'єктів у просторі на підставі їх розміщення на поверхні чи в контейнері, корейська примушує обов'язково позначати й те, чи є ця поверхня горизонтальною і як щільно об'єкти притискаються до внутрішніх стінок контейнера. Посилаючись на цей приклад, В. Еванс і М. Грін стверджують очевидність того, що описані відмінності виникають не з розбіжностей у досвіді розміщення об'єктів у контейнерах серед носіїв англійської та корейської мов; натомість такі відмінності відображають здатність носіїв різних мов до категоризації об'єктивно схожих досвідних ситуацій по-різному [10, с. 90].

Категорії можуть відрізнятися, навіть якщо вони присутні в обох зіставлених мовах і на перший погляд здаються ідентичними. Зазначене явище є наслідком того, що категоризація не відбувається за певними визначеними критеріями, а самі категорії не виникають на підставі необхідних і достатніх умов. Одним із базових лінгвокогнітивних постулатів є визнання категорій такими, що мають розмиті межі, а деяких їх членів – більш центральними за інших [10, с. 29]. На нашу думку, саме з цим феноменом розпливчастості категорій пов'язані спостережувані В. Чейфом розбіжності в асоціаціях (2), створених різномовними відповідниками [9, с. 114–115].

Розглядаючи приклад англійського речення з каузаторами-інструментами у функції підмета *The key opened the door*, варто зауважити неприйнятність його дослівного перекладу українською як **Ключ відімкнув двері* саме через те, що в українській мові слово ключ не може асоціюватися з безпосереднім виконавцем дії, тобто агенсом. Як відомо, мови-ініціатори³ уможливають побудову речень тільки з каузаторами-агенсами, прототипом яких є людина [21, с. 96]. Слово укр. *ключ* у функції підмета в наведеному перекладі проковує саме таку неприродну для українського слововжитку асоціацію, яка, однак, є доволі звичайною для мов-учасників, зокрема англійської. Таким чином, можемо говорити про те, що категорія «ключ» в англійській мові, окрім центрального значення інструмента-посередника, містить ще одне периферійне значення діяча, яке проковує

відсутню в українській асоціацію, де відповідна категорія такого значення не має. Звичайно, зазначене речення можна перекласти як укр. *Двері відімкнули ключем*, але при цьому варто також зважати на зміну фокусу, спричинену заміною активного стану пасивним станом, наслідком чого є відмінні способи осмислення, тобто конструювання ситуації загалом.

Завадою повної еквівалентності різномовних відповідників можуть бути їх етимологічні значення (3), які, за умови ясності внутрішньої форми, також виявляються здатними до провокації специфічних асоціативно-образних уявлень. Звичайно, такі асоціації навряд чи з'являться, якщо внаслідок історичних перетворень у мові внутрішня форма слова є затемненою або повністю втрачається. Разом із тим нещодавні експериментальні студії [13] підтвердили, принаймні в деяких випадках, усвідомлення мовцями мотиваційної ознаки, покладеної в основу номінації під час створення лексичного значення того чи іншого слова. До того ж, порівняно з першими двома випадками, коли категорії можуть порівняно легко змінюватися під впливом інших мов, етимологічні значення є набагато більш резистентними до будь-яких змін і впливів унаслідок культурних контактів.

Одним із найвідоміших прикладів етимологічних асоціацій зі специфічною концептуальною метафорою, здатних до мотивації відповідних синхронних концептуальних структур, є концептуалізація часу в мові аймара, втілювана метафорою МАЙБУТНЄ ПОЗАДУ/МИНУЛЕ ПОПЕРЕДУ. Семантичні мотивування цієї незвичайної концептуалізації пов'язані з двома конкретними термінами: *paɣra* зі значеннями «око», «зір, поле зору» і «перед», який також вживається в темпоральних виразах щодо минулих подій; і *qhira* «задня сторона», що так само використовується на позначення подій майбутнього. Таким чином, вислів укр. *минулий рік* перекладається аймара як *paɣra tara* (букв. «передній рік»), а укр. *майбутній день* – як *qhira uru* («задній день») [12, с. 115]. Мотиваційною ознакою, що, ймовірно, походить від іншої поширеної метафори ЗНАТИ – ЦЕ БАЧИТИ [там само], нині є «те, що опиняється в полі зору»: оскільки мовцям відомо, які саме події відбулися в минулому, вони можуть їх бачити перед собою (метафорично). Події майбутнього є ще «небаченими», а тому невідомими, і розташовуються позаду. Як бачимо, переклад темпоральних виразів з аймара на українську цілком можливий, однак притаманне аймара специфічне уявлення про час при цьому підміняється звичною для нас метафорою МАЙБУТНЄ ПОПЕРЕДУ/МИНУЛЕ ПОЗАДУ, що повністю протилежна оригінальній концептуалізації.

Інструментом специфічної концептуалізації можуть бути не тільки лексичні одиниці і граматичні форми, але й вибірковість мовних правил, тобто того, як саме ті чи інші одиниці можуть сполучатися між собою, який клас одиниць можливий у тій чи іншій граматичній конструкції і т. ін. Саме на цій підставі Б. Ворф запропонував розрізнення відкритих та прихованих граматичних категорій: одне й те саме значення в одній мові може виражатися регулярно за допомогою фіксованого набору граматичних показників, тобто бути представленим відкритою граматичною категорією, а в іншій мові – лише опосередковано, за наявності тих чи інших заборон, складаючи так звану приховану категорію. За висловом В. Чейфа, граматичні конструкції (4) нині розглядаються не як засоби сполучення форм, а радше як «способи поєднання думок» [9, с. 119].

Показовим випадком такого специфічного способу поєднання думок можуть, на нашу думку, слугувати вище наведені

³ Структурною особливістю мов-ініціаторів (initiator languages) є наявність морфологічної системи відмінків і вільний порядок слів у реченні (наприклад, німецька, корейська, голландська, ірландська, російська мови), з чим пов'язується притаманна їм обмеженість у виборі каузаторів, які здебільшого можуть бути асоційовані тільки з агенсом, тобто ініціатором дії. Мови-учасники (participant languages) характеризують фіксований порядок слів і відсутність відмінків (наприклад, англійська, китайська), внаслідок чого вони містять різноманітніші концептуалізації каузаторів, до яких, окрім агенсів, можуть також потрапляти інструменти, якщо вони так чи інакше беруть участь у причинно-наслідковому ланцюжку.

прикладі концептуалізації у домені руху. Як відомо, для носіїв так званих «сателітно обрاملених» мов, в яких спосіб руху кодується дієсловом, а траєкторія – сателітом, саме спосіб руху виявляється когнітивно більш значущим, ніж для носіїв «дієслівно обрاملених мов», в яких відповідне позначення не є обов'язковим⁴. З огляду на зазначені концептуальні розбіжності дослівний переклад французького речення *Le garçon traverse la rue en courant* англійською як *The man crosses the street by running* (букв. *Чоловік перетинає вулицю шляхом бігу*) звучатиме дивно, так само як і його український відповідник. Указані розбіжності, звичайно, не становлять нездоланних перешкод у процесі перекладу. Разом із тим специфічні граматичні конструкції притягують відповідні особливості в лексикалізації, що перешкоджає належному відтворенню всього різноманіття дієслів способу дії, наявних у S-мовах, засобами V-мов, а отже, може до певної міри унеможливити і здійснення повного перекладу.

Зрештою, відмінності в реалізації прагматичних категорій, тобто таких, правильне вживання яких підкоряється конкретним умовам мовленнєвого спілкування, можуть по-різному вбудовуватися в мовні системи. Саме розбіжності в прагматичних значеннях (5) становлять, на думку Дж. Хауз, явище мовно-культурної відносності [14]. Один з яскравих випадків розходжень такого типу можна спостерігати, порівнюючи особливості функціонування української або російської мов із мовою австралійських аборигенів куук таайорре в ситуації привітання. Мова куук таайорре є відомим прикладом абсолютної системи орієнтації в просторі, яка вимагає від носіїв цієї мови завжди точно знати своє розташування в просторі, аби спілкуватися нею. У ситуації привітання, коли українською бажають доброго дня, а російською – доброго здоров'я, куук таайорре в тій самій функції використовують запитання *Куди ти йдеш?*, очікуваною відповіддю на яке буде речення на зразок *Далеко на південний-південний-захід* [6, с. 337]. Отже, без здатності автоматично орієнтуватися в просторі в термінах чотирьох фіксованих координат і відповідного знання про розташування об'єктів, мовою куук таайорре навіть неможливо привітатися, а отже, і неможливо перекласти звичне для нас привітання, зберігаючи оригінальну прагматику вислову.

Ми схильні вважати, що описані типологічні відмінності (1–5) є саме тим, що формує специфіку змісту й організації поняттєвих систем, асоційованих із різними мовами, розбіжності між якими (поняттєвими системами), на думку Дж. Лакоффа [15, с. 311], і становлять основну проблему у процесі перекладу. Поняттєва система, визначена як вмістище всіх доступних людині понять, являє собою структурований і організований інвентар, який сприяє категоризації і концептуалізації [11, с. 38]. Наявність таких розбіжностей, хоча дійсно створює труднощі у перекладі, не означає, що переклад є взагалі неможливим. Повний переклад вимагає детального збігу різномовних поняттєвих систем, а частковий переклад уможливується подібністю організації досвіду і спільною людською здатністю до концептуалізації. Притаманна кожній людині здатність до концептуалізації,

тобто входження до інших, відмінних поняттєвих систем і осягнення їх складових елементів, дає їй змогу конструювати нові значення, що допомагає зрозуміти висловлювання або текст іноземною мовою і відтворити його тією чи іншою мірою своєю рідною мовою, навіть якщо повний переклад із цієї мови виявляється неможливим.

Висновки. Підсумовуючи все вищесказане, можна дійти висновку, що інтерпретація лінгвістичної відносності як такої, що заперечує власне можливість перекладу, не відповідає як сутності висловлених Б. Ворфом ідей, так і фактичному змісту та результатам новітніх експериментальних досліджень. На нашу думку, лінгвістична відносність може вважатися піддуртям для заперечення лише можливості здійснення *повного* перекладу, в той час як частковий переклад, розуміння і вивчення іншої мови завжди залишаються здійсненними. Перспективним нам видається дослідження мовно залежних концептуальних розбіжностей у площині лінгвостилістики, що дозволить детальнішу демонстрацію того, наскільки важливими є окреслені нами відмінності у процесі перекладу текстів різних стилів.

Література:

1. Кудрявцева Н. С. Гипотеза лингвистической относительности как основание концепции непереводаемости. *Научные записки. Серия: Филологические науки (мовознавство)*. Кировоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. Вип. 81 (4). С. 168–173.
2. Кудрявцева Н. С. Проблема перекладності в світлі лінгвістичного релятивізму. *Studia linguistica*. 2011. Вип. 5 (1). С. 461–464.
3. Кудрявцева Н. С. Лінгвістична відносність і проблеми перекладу філософської термінології: лінгвокогнітивний підхід: Монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 460 с.
4. Bennardo G. Linguistic relativity and spatial language. *Encyclopedia of life support systems*. 2011. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/15b7> (дата звернення: 25.02.2019)
5. Bloom A. The linguistic shaping of thought: a study of the impact of language on thinking in China and the West. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 1981. 106 p.
6. Boroditsky L. How languages construct time. *Space, time and number in the brain*. Oxford: Oxford University Press, 2011. P. 333–341.
7. Brown P., Levinson S. C. 'Left' and 'right' in Tenejapa: investigating a linguistic and conceptual gap. *Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung*. 1992. Bd. 45. № 6. S. 590–611.
8. Brown P., Levinson S. C. 'Uphill' and 'downhill' in Tzeltal. *Journal of Linguistic Anthropology*. 1993. Vol. 3. № 1. P. 46–74.
9. Chafe W. Loci of diversity and convergence in thought and language. *Explorations in linguistic relativity. Series IV: Current issues in linguistic theory*. Amsterdam: John Benjamins, 2000. P. 101–123.
10. Evans V., Green M. Cognitive linguistics: an introduction. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. 830 p.
11. Evans V. How we conceptualise time: language, meaning and temporal cognition. *The cognitive linguistics reader*. London: Equinox, 2007. P. 733–765.
12. Everett C. Linguistic relativity: evidence across languages and cognitive domains. Berlin/Boston: Walter de Gruyter, 2013. 298 p.
13. Gibbs R. W. Poetics of mind: figurative thought, language, and understanding. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. 540 p.
14. House J. Linguistic relativity and translation. *Explorations in linguistic relativity*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2000. P. 69–88.
15. Lakoff G. Women, fire, and dangerous things: what categories reveal about the mind. Chicago: University of Chicago Press, 1990. 614 p.
16. Levinson S. C. Space in language and cognition: explorations in cognitive diversity. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 389 p.

⁴ На підставі диференціації між способом (manner) і траєкторією (path) руху Л. Телма [18; 19] розробив першу типологію мов, поділивши їх на S-мови («сателітно-обрاملені» мови), в яких спосіб руху кодується дієсловом, а траєкторія – його сателітом (наприклад, *Людина перебігає через вулицю*), і V-мови («дієслівно-обрاملені» мови), де за допомогою дієслова кодується траєкторія, а спосіб руху опиняється на периферії (наприклад, *Людина перетинає вулицю бігом*). До першої групи традиційно належать германські мови, до другої – романські, а також турецька, арабська та деякі інші.

17. Slobin D. I. From 'thought and language' to 'thinking for speaking'. *Rethinking linguistic relativity*. Cambridge : Cambridge University Press, 1996. P. 70–96.
18. Talmy L. How language structures space. *Spatial orientation: theory, research, and application*. New York : Plenum Press, 1983. P. 225–282.
19. Talmy L. Lexicalization patterns: semantic structure in lexical forms. *Language typology and lexical descriptions*. Vol. 3. Grammatical categories and the lexicon. Cambridge : Cambridge University Press, 1985. P. 36–149.
20. Whorf B. L. Science and linguistics. *Language, thought and reality: selected writings of Benjamin Lee Whorf*. Cambridge, MA : MIT Press, 1956. P. 207–219.
21. Wolff Ph. Force creation and possible causers across languages / Wolff Ph. et al. *Words and the mind*. New York : Oxford University Press, 2010. P. 93–110.

Кудрявцева Н. С. Лингвистическая относительность и возможность перевода: рассмотрение вопроса о влиянии языка на мышление в контексте переводческих студий

Аннотация. Статья содержит обзор результатов современных исследований, связанных с проблематикой лингвистической относительности – теории о том, что язык влияет на наше восприятие и понимание мира. В контексте переводоведения указанный тезис традиционно критиковался, исходя из того, что общепринятое понимание релятивистского принципа как полной детерминации человеческого мышления языком приводит к логическому отрицанию возможности перевода как такового. В статье представлена систематизация последних достижений релятивистского проекта с целью исследовать то, в какой степени обусловленные языком различия в концептуализации ограничивают возможность полного перевода и какие именно концептуальные «пробелы» не поддаются воспроизведению. Уверенность в возможности полного перевода основывается на выявлении тех базовых компонентов мысли, которые можно транслировать из одного языка в другой без существенных потерь. Именно соответствие базовых представлений о референтах, событиях и состояниях, в отличие от их 1) категоризаций, связанных с ними, 2) ассоциаций (включая те, что возникают на основе) 3) этимологических значений, 4) специфических грамматических конструкций и 5) прагматических значений, составляет фундамент концепции полной переводимости и позволяет оценивать переводы как эквивалентные оригиналам. Предлагаемая типология зависящих от языка

концептуальных расхождений (1–5) является особенно информативной для освещения той степени, в которой многочисленные отличия в детализации таких базовых представлений оказываются действительно важными при переводе с разных языков. Более того, призванные преодолеть указанные трудности исследования в области лингвистической практически не касаются проблемы лингво-культурной обусловленности стиля, что могло бы стать перспективой дальнейшего изучения проблемы.

Ключевые слова: лингвистическая относительность, проблема переводимости, категоризация, этимологические значения, прагматические значения.

Kudryavtseva N. Linguistic relativity and the possibility of translation: the language influence on thought revisited within translation studies

Summary. The paper reviews the results of modern studies within the paradigm of linguistic relativity – a theory of language influence on our perception and representation of the world. This idea had been traditionally criticised in translation studies, as its accustomed view suggested a complete linguistic determination of thought, which implied an impossibility of translation. The present paper systematizes the latest findings of the linguistic relativity project in order to show the extent to which the language-shaped discrepancies of conceptualisation set limits on exhaustive translation and which conceptual gaps defy rendering. The idea of an exhaustive translation is based on the possibility to reveal those fundamental components of thought that can be transferred from one language to another without substantial loss. It is namely the conformity of these fundamental representations of referents, events and states, as opposed to their 1) categorizations, 2) associations (including those arising in relation to 3) their etymology), 4) grammatical constructions and 5) pragmatic meanings, that ground the conception of exhaustive translation and allow to consider translations as equivalent to the sources. The proposed typology of language-dependent conceptual discrepancies (1–5) is especially informative in showing the degree to which the distinct details of such basic representations turn out tangible in translation. Moreover, existing studies in the field of stylistics, set to overcome these difficulties, barely touch on the problem of a language/culture-shaped style, which could be a promising perspective for further research.

Key words: linguistic relativity, translatability problem, categorization, etymological meanings, pragmatic meanings.